

International Journal of **Kannada** Research

www.kannadajournal.com

ISSN: 2454-5813

IJKR 2024; 10(1): 16-19

© 2024 IJKR

www.kannadajournal.com

Received: 21-11-2023

Accepted: 25-12-2023

ಪೃಥ್ವಿರಾಜ್ ಬಿ.

ಪೇರಣಾ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು
ಮಂಗಳೂರು, ಕರ್ನಾಟಕ, ಭಾರತ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಕಂಬಾರರು, ಕುವೆಂಪು ನಾಟಕಗಳು ಮುಂದಿಡುವ ರಂಗಕಲ್ಪನೆ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ

ಪೃಥ್ವಿರಾಜ್ ಬಿ.

ಪೀಠಿಕೆ

ಇದುವರೆಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕಂಬಾರರನ್ನು ಕೇವಲ ಅವರ ಸೃಜನಶೀಲ ಕಲಾಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕವಷ್ಟೇ ಹೆಚ್ಚು ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕಂಬಾರರ ಸೃಜನಶೀಲ ಬರಹಗಳ ಜಗತ್ತು ಒಂದು ಕಡೆಯಾದರೆ, ಸಂಶೋಧನೆ ಜಾನಪದ, ಸಂಪಾದನೆ ಹಾಗೂ ವೈಚಾರಿಕತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸೃಜನೇತರ ಬರಹ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಇವೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅವರು ಎತ್ತುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದುವ ಸಹೃದಯರಿಗೆ ಗಂಭೀರ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಕಂಬಾರರಿಗೆ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಬಂದ ಸವಿ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಕಂಬಾರರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಮಾಹದಾಸೆ ಡಾ. ವಿರೇಶ್ ಬಡಿಗೇರಿಯವರಿಗೆ ಇದ್ದಿತ್ತು ಆದರೆ ಪ್ರಾರಂಭದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯಿಂದ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ ನಂತರ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು ಎಂಬುವುದನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಕಂಬಾರರು ಎನ್ನುವ ವಿರೇಶ ಬಡಿಗೇರ ಅವರ ಕೃತಿಗೆ ಡಾ ನರಹಳ್ಳಿ ಬಾಲಗುಪ್ತಮಣ್ಯನವರು ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಬಾರರ ಇದುವರೆಗಿನ ಅಧ್ಯಯನ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಾರ ಕೇಂದ್ರಿತವಾದದ್ದು, ಬಡಿಗೇರರ ಈ ಕೃತಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಕಂಬಾರರ ಸಂಶೋಧನೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಚಿಂತನೆ ಸಂಪಾದನೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಜಾನಪದ ಈ ವಲಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ರೂಪಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಡಾ ನರಹಳ್ಳಿ ಬಾಲಗುಪ್ತಮಣ್ಯನವರು ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಿಂದ ಹೊಸದಂದು ನಂಬಿ ತರುತ್ತೇವೆಯೇ ಅದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕಂಬಾರರದಾಗಿತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕಂಬಾರರು ಅನುಸಂದಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಆ ಮೂಲಕ ಅಪಮಾನಿತವಾಗಿದ್ದ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ದೇಶಿ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸ ತುಂಬುತ್ತಾರೆ.

ಕಂಬಾರರು ತಮ್ಮ ಬರಹವನ್ನು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಾಜಕಾರಣದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಹರಿತಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವಾಗ ಪ್ರಭುತ್ವ ರಾಜಕೀಯ ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆಗಳನ್ನು ಮೀರುವುದಲ್ಲದೆ ಅದರ ಜನ ವಿಶೇಷ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಂಬಾರರ ಬರಹದ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶೇಷ ಕಾಳಜಿ ಎಂದೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿನ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವುದು ಆಗಿದೆ ಎಂಬುವುದು ಡಾ ವಿರೇಶ ಬಡಿಗೇರ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕಂಬಾರರಿಗೆ ನಿರ್ಬಲ ನಾಗರಿಕ ಕಥನಗಳಿಗಿಂತ ತನ್ನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಥನಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುವುದನ್ನು ಕಂಬಾರರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿ ಡಾ ವಿರೇಶ ಬಡಿಗೇರರವರು ಕಂಡುಕೊಂಡ ವಿಷಯ ಇವರ ಈ ಮಾತು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದೆ.

ವಿರೇಶ ಬಡಿಗೇರಿಯವರು ಕಂಬಾರರ ಎರಡನೇ ಲೇಖನವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವಾಗ ಅದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಡಿ ಆರ್ ನಾಗರಾಜ್ ಅವರು ಕಂಬಾರರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ವಿರೇಶ ಬಡಿಗೇರರವರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಅವು ಹೀಗವೆ ಡಿ ಆರ್ ನಾಗರಾಜ್ ಅವರು ಗುರುತಿಸುವಂತೆ ಒಂದೆಡೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಭಾಷೆಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ಜೀವನ ದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಪೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬರುತ್ತೇವೆ

Corresponding Author:

ಪೃಥ್ವಿರಾಜ್ ಬಿ.

ಪೇರಣಾ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು
ಮಂಗಳೂರು, ಕರ್ನಾಟಕ, ಭಾರತ

ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಅವೇ ಪರಂಪರೆ ದರ್ಶನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಅವುಗಳ ಬಾಷೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅನ್ಯಭಾಷೆಯೊಂದನ್ನು ಒಳಸಬೇಕಾದಂತಹ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ಸಿಲುಕಿದ್ದೇವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಆದರೆ ಕಂಬಾರರ ಬರಹದ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಕಾಳಜಿ ಈ ದೇಶೀಯತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಮತ್ತು ಸಶಕ್ತವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಬಾರರ ಇದುವರೆಗಿನ ಅಧ್ಯಯನ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾವ್ಯ ನಾಟಕ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಕಾರ ಕೇಂದ್ರಿತವಾದದ್ದು ಬಡಿಗೇರರ ಈ ಕೃತಿ ಕಂಬಾರರ ಸಂಶೋಧನೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಚಿಂತನೆ, ಸಂಪಾದನೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಜಾನಪದ ಈ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡು ರೂಪಿತವಾಗಿದೆ ಎಂಬುವುದನ್ನು ಡಾ ನರಹಳ್ಳಿ ಬಾಲಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯರು ಈ ಕೃತಿಯ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಈ ಕೃತಿಯು ಕಂಬಾರರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಮಗ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಕರವಾಗಬಲ್ಲದ್ದು.

ಕಂಬಾರರು ಹೊಸದನ್ನು ಏನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಆರೋಪಗಳಿಗೆ ಡಾ ವಿರೇಶ ಬಡಿಗೇರರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯ ಮೂಲಕ ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅವರು ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಬೇರೆಯವರಂತೆ ಕಂಬಾರರು ಅನ್ಯಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪಠ್ಯಕೇಂದ್ರಿತ ಎನ್ನುವ ಖಂಡ ತುಂಡ ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಗೆ ಇಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಇರುವುದರಲ್ಲಯೇ ಅಖಂಡತೆಯ ಶೋಧಕ್ಕೀಳಿಯುತ್ತಾರೆ ಕಂಬಾರರಿಗೆ ನಿರ್ಬಲ ನಾಗರಿಕ ಕಥನಗಳಿಗಿಂತ ತನ್ನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಥನಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವು ಎಷ್ಟೆ ಹಳತಾಗಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಜೊಡಿಸಿ ಅದರೊಳಗೆ ಫಲವಂತಿಕೆ ಸಂಭ್ರಮ ಹಾಗೂ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಪುನರ್ ಸಂದರ್ಭಕರಣಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಕಂಬಾರರು (ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ ೨೯)

ಬಡಿಗೇರರು ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಕಂಬಾರರು ಗತಕಾಲದ ಸಮೃದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುವ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಉದ್ದೀಪನಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ತಾವೀಗಾಲೇ ಸೃಜಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ಕೊಡುವ ತುರ್ತನ್ನು ಅವರ ಒಟ್ಟು ಬರಹದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಕಂಬಾರರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತ ಬಡಿಗೇರರು ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಕಂಡು ನನಗೆ ಗಮನಸೆಳೆದ ಸಾಲು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿದೆ, ಕಂಡು ಬಂದ ಜಾನಪದ ಜಗತ್ತು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರವೇಶದಿಂದ ಛಿದ್ರಗೊಂಡ ಬಗ್ಗೆ ಕವಿಗೆ ತುಂಬಾ ವಿಷಾದವಿದೆ ಎಂದು ಬಡಿಗೇರರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ ಈ ವಿಷಾದ ಬರೀ ವಿಷಾದವಾಗುಳಿಯದೆ ಅದು ಪರ್ಯಾಯದ ಪುನರ್ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತದೆ ಆಶೀಶ್ ನಂದಿಯವರ ಒಂದು ಮಾತು ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಅಲೋಚನಾ ಕ್ರಮಗಳು ಪಶ್ಚಿಮದ ಕಡೆಗೆ ಮುಖಮಾಡಿ ನಿಂತಿವುಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಅಲೋಚನಾ ಕ್ರಮವು ಹೆಚ್ಚು ಜೌನ ಪದೀಯವಾದ ಭಾರತೀಯ ಒಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವಂತಹದ್ದು (ಆಶೀಶನಂದಿ ವಿಚಾರ, ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ ೨೨:೧೯೯೫) ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಕಂಬಾರರು ಡಾ ವಿರೇಶ ಬಡಿಗೇರ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ ೩೯) ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಈ ದೇಶಿ ಮಾದರಿಯ ಅಲೋಚನಾಕ್ರಮಗಳು ಕಂಬಾರರಲ್ಲೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ ಇಲ್ಲಿ ಅವೇ ಪ್ರಧಾನ ಕೂಡ ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪಶ್ಚಿಮದ ಗೃಹಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವುದು ಒಂದು ಕ್ರಮವಾದರೆ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಅದರ ಅಂತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಅರ್ಥೈಸುವುದು.

ಕಂಬಾರರ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಕಾಮಪ್ರಜ್ಞೆ ತುಂಬಾ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಆಪ್ತ ಅನುರಾಗದ ಒಲುಮೆಯಾಗಿದೆ.

ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಂಕೀತವಾದ ಕಾಮವನ್ನು ಉನ್ನತ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಬಾರರು ಗೃಹಿಸುತ್ತಾರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಕಾಮ ಮೋಹದಿಂದ ಕೊಡಿದ್ದಲ್ಲ ಪುರುಷರ್ಥಗಳನ್ನು ಈ ಪ್ರೇಮಮಯ ಕಾಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವಿದೆ ಹೀಗಾಗಿ ಕಂಬಾರರಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹೊರತು ವಿಕೃತ ಕಾಮವನ್ನಲ್ಲ ಎಂಬುವುದು ಕಂಬಾರರ ಕುರಿತು ಲೇಖಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ.

ಮೋಜಿನ ಬದುಕನ್ನು ಕುರಿತು ಜಾನಪದ ಹಾಡೊಂದರ ಮೂಲಕ ಪಿರೇಶ ಬಡಿಗೇರರು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕೋಳಿ ಕೂಗ್ಯಾವ ತನ್ನ ಯಗಳೇದ ಹೋತ್ತಿಗೆ
ಸೂಳೀಯ ಮನಿಯಾಗ ದೊರಿಮಗ ತಾ ಕುಂತ
ಕೋಳಿಯ ಗೋಣ ಮುರಸ್ಸಾನ

ಶ್ರಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತಿಭಟನಾ ನೆಲೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು ಶ್ರಮ ಬದುಕಿನ ಪ್ರತೀಕವಾದ ಕೋಳಿಯ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾದ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯನ್ನು ಸಮಯಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಮನಸ್ಸು ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕುತ್ತದೆ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದದ್ದನ್ನು ತನಗೆ ಬೇಡವಾದದ್ದನ್ನು ಅದು ನುಂಗಿ ಹಾಕುತ್ತದೆ ಅಂದರೆ ಅಂತಹ ಆತಂಕಮಯ ಕ್ಷಣಗಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಶ್ರಮ ಬದುಕು ತನ್ನ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಕಂಬಾರರು ಎಂಬ ಲೇಖನವು ಕಂಬಾರರಿಗೆ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಬಂದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಭಾಷೆ ಇದ ಬರಹ ರೂಪವಾಗಿದೆ. ಕಂಬಾರರು ಬರೆದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಸ್ತೃತಿ ಕಂಬಾರರ ಚಿಂತನೆಗಳು ಈ ಲೇಖನವು ಜುಲೈ 4 ರಿಂದ 1999ರಲ್ಲಿ ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಲೇಖನವು ವಿರೇಶ ಬಡಿಗೇರರವು ತೀರ್ಪಿಕೆಯನ್ನು ಬದಲಿಸದೆ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಂಬಾರರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ತಾಯಿ ತತ್ವದ ನೆಲೆಗಳು ಇವು 2008ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಎಂ.ಪಿಲ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ನೀಡಿದ ವಿಶೇಷ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಕೃತಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕಂಬಾರರಿಗೆ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಬಂದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಕಂಬಾರರ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘದವರು ನಡೆಸಿದಂತಹ ವಿಚಾರ ಸಂಕೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ ಪ್ರಬಂಧ ಒಟ್ಟು ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿವಿಡಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಂಬಾರರ ಅವಧೂತ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಂಬ ಲೇಖನ ಕಂಬಾರರ ಗೆಳೆಯರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ ಸಂಗತಿಗಳು ಇವೆ. ಕಂಬಾರರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಷಿಕ ಚಹರ ಎಂಬ ಲೇಖನವನ್ನು ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಧ್ಯಾಪನ ಸಂಘವು ನಡೆಸಿ ಕಂಬಾರರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಜನಶೀಲ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರಸಂಕೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ್ದ ಲೇಖನದ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಹೆಚ್ಚು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. 10.02.2011 ರಂದು ಜೆ.ಟಿ ಕಾಲೇಜು ಗದಗಿನವರು ನಡೆದ ವಿಶೇಷ ಉಪನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ ಪ್ರಬಂಧ ಕಂಬಾರರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸಬಗೆಯನ್ನು ಮೂಡಿದೆ. ಕಂಬಾರರಿಗೆ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಭಿನಂದನೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊಸತು ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಬರೆದ ಲೇಖನದ ಸಾರ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಇದೆ.

ಕುವೆಂಪು ನಾಟಗಳು ಮುಂದಿಡುವ ರಂಗಕಲ್ಪನೆ :
ಉತ್ಸಾಹಭಾರೀಫಾಟ್ ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ 2016 ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ
ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಬೆಂಗಳೂರು
ಇಲ್ಲಿನ ಲೇಖಕರು ಹೇಳುವ ಹಾಗೆ ಈ ಪ್ರಬಂಧವು ಕುವೆಂಪು

ನಾಟಕಗಳ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡದೇ ಆದ ಒಂದು ರಂಗಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸೃಜಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗವು ಈ ಕೇಂದ್ರ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಸುತ್ತ ತನ್ನ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಇದು ಕುವೆಂಪು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಂಗ ಪರಿಭಾಷೆಗಳ ಮೂಲಕ ನೋಡುವ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಅನೇಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡರು. ನಾಟಕಗಳು ವಸ್ತುವಿನ ಕುರಿತ ಚರ್ಚೆ ಕಂಡು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಲೇಖಕರು ತಿಳಿಸುವ ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ನಾಟಕಗಳ ವಸ್ತುಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪದ ಕುರಿತ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲು ಆಸಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಈ ಕೃತಿಯೂ ಬರುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕತೆ, ಪ್ರತಿವಾದಿಸಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ, ಅವುಗಳ ಪ್ರಸ್ತುತತೆ, ಇಂತಹ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಕರ ಗಮನ ಸೆಳೆದಿರುವುದು. ಆದರೆ ಉತ್ಥಾನಭಾರೀಫಾಟ್‌ರವರು ಕುವೆಂಪುರವರ ನಾಟಕವನ್ನು ಪ್ರಕಾರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಧ್ಯಯನದ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ ಲೇಖಕರು ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸುವಾಗ ರೂಪನಿಷ್ಠ ವಿಮರ್ಶಾ ಮಾರ್ಗದ ಮೂಲಕ ವಿಮರ್ಶಿಸಿದ್ದರೆ ರೂಪನಿಷ್ಠವಾದ ಎಂದರೆ ವಸ್ತುವನ್ನು ಹಿನ್ನೆಯಲ್ಲಿಸಿ ಕೃತಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮುಟ್ಟುಗೊಳಿಸಿ ಚರ್ಚಿಸುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಘಟಕಗಳನ್ನಾಗಿ ಒಡೆದು ನೋಡುವ ಮೂಲಕ ಕೃತಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಮುಂದಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಅಧ್ಯಯನದ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಮೂರು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೊನೆಗೆ ಮುಕ್ತಾಯ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ನಿಲುವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ನಾಟಕ ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ರಂಗ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಹೊಂದಿರುವ ಕಲಾಕೃತಿಗಳಾಗಿ ನೋಡಬೇಕೆ ಎನ್ನುವುದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಇರುವ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಕುವೆಂಪುರವರು ನಾಟಕಗಳ ರಂಗಸಾಧ್ಯತೆಗೆ ಬಹಳ ಮಿತಿಗಳಿವೆ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಂಗದಿಂದ ಬಹುತೇಕ ಹೊರಗೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಪರಂಪರೆ ಎಂಬ ವಿವರವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತ ಕೆ.ವಿ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವ ಮಾತುಗಳು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಗಮನ ಸೆಳೆದಿವೆ. ಆ ಮಾತು ಹೀಗಿವೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವ ರಂಗ ಪರಂಪರಗಳಿದ್ದವು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಪರಂಪರೆಗಳು ಎಂದೂ ಲಿಖಿತ ನಾಟಕಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದದ್ದಲ್ಲ ಅವರು ಕೊಡುವ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ. ಅದು ರಂಗ ಪರಂಪರೆಯೇ ಆದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಲಿಖಿತ ಪಠ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ, ಲಿಖಿತವಾಗಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದೆ. ಕಾವ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಂಭಾಷಣೆ ಮಿಶ್ರಿತ ಪ್ರಯೋಗವು ರಂಗದ ಮೇಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಆಧುನಿಕ ನಾಟಕ ವಿಮರ್ಶೆಯು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿನ ಲಿಖಿತ ನಾಟಕದ ವಿಮರ್ಶೆಯು, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿನ ಲಿಖಿತ ನಾಟಕದ ಅಭಾವ ಆದರೆ ರಂಗಪರಂಪರೆಯ ಅಭಾವದಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಗಣಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸುಬ್ಬಣ್ಣನವರ ನಿಲುವು.

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ರಂಗ ಭೂಮಿಯ ಪಾಲಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ನಾಟಕ ಎನಿಸಿದ್ದು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಾಟಕವಷ್ಟೇ, ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಯ ಸಲುವಾಗಿ, ನಾಟಕಕ್ಕೆ ರಂಗನ್ನು ತುಂಬುವಂತಹ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕವು ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟಗಳಂಥ ದೇಶಿ ರಂಗಪರಂಪರೆಗಳಿಂದ ಅಷ್ಟಷ್ಟನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತಾಗಿದ್ದರೂ, ಆ

ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಅವುಗಳನ್ನು ಜೀವಂತ ರಂಗ ಪರಂಪರೆಗಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಚಂದ್ರ ಶೇಖರ್ ಕಂಬಾರರು ಕಂಬಾರ ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ 2004 ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಎರಡು ಲೇಖಕರ ಈ ಮಾತನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿ ಈ ರೀತಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬರಿಯ ತಂತ್ರಗಳಷ್ಟೇ ರಂಗ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ರಂಗ ಪರಂಪರೆಗಳು ವಿವಿಧ ಕಥನಗಳು ಆ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಆ ತಂತ್ರಗಳು ಆ ರಂಗ ಪರಂಪರೆಯ ಅಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಖಾಲಿ ತಂತ್ರಗಳ ಬಳಕೆಯು ಪರಂಪರೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯಾವುದೇ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ರಂಗ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸವಾಲೆಂದರೆ ಅವುಗಳ ಆ ದೃಶ್ಯ ಗುಣ - ನಾಟಕದ ವಸ್ತುವಿನಂತೆ ಅದು ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಿಗೆ ಸುಲಭ ಗ್ರಾಹ್ಯವಲ್ಲ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಆ ರಂಗ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಚರ್ಚಿಸಲು ಒಂದು ಕನಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದ ವಿಶೇಷ ತಯಾರಿರಬೇಕು. ಎಂಬುವುದು ಲೇಖಕರ ಅಭಿಮತ.

ರಂಗ ಕಲ್ಪನೆಯು ರಂಗ ತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯವಾದ ಪದವಲ್ಲ ಬದಲಾಗಿ ಅದು ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಾವಯವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ ಎಂಬುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಸಹಮತವಿದೆ.

ನೈಜತೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಾಟಕಗಾರನೊಬ್ಬ ಅವನ ನಾಟಕ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಆಯುಧಕ್ಕಲ್ಲ ಓದಲಿಕ್ಕಷ್ಟೇ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಆತ ತಾನು ನಾಟಕ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದಾಗಲೇ ಆತನ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ರಂಗ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ಕಾರ್ಯವೆಸಲು ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಆ ಕೃತಿಯನ್ನು ನಾಟಕವನ್ನಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ತಾನು ಬರೆಯುವ ನಾಟಕವನ್ನು ಬರಹಗಾರ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಕೃತಿಯು ಎರಡನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಾಗ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಕಂಡ ನೈಜ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಕುವೆಂಪುರವರ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೇಲು ನೋಟಕ್ಕೆ ಕಥೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಮಾತಿನ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದಂತೆ ಕಂಡರೂ ಅಲ್ಲಿ ನಾಟಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮರೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ನಾಟಕೀಯತೆಯ ಪಾತ್ರಗಳ ಸಂಭಾವಣೆಯಿಂದಾಚೆಗೂ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಕುವೆಂಪುರವರ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ವಸ್ತುವಿನ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕನಾಗಿ ದೃಶ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಬೆಳೆದಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಐದು ಅಂಕಗಳ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಐದು ದೃಶ್ಯಗಳು ಎನ್ನುವಂತಹ ಸಮೀಕರಣಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುವುದನ್ನು ಲೇಖಕರು ಕುವೆಂಪುರವರ ನಾಟಕವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಕುವೆಂಪುರವರು ಜಲಗಾರ ಶೃಶಾನ ಕುವೆಂಪು ಚಂದ್ರಹಾಸ ಯಮನ ಸೋಲು ನಾಟಕಗಳ ದೃಶ್ಯ ವಿಭಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಹೇಗೆ ತಮ್ಮ ವಿವೇಕವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುವುದನ್ನು ಲೇಖಕರು ಈ ಕೃತಿಕೆಯ ಎರಡನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣಗಳು ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲೇ ಇರಬೇಕು ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನವೂ ಕನ್ನಡದ ಮೂಲಕವೇ ಬರಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಕಂಬಾರರ ಮಾತನ್ನು ಸಶಕ್ತ ಹಾಗೂ ಸೃಜನಶೀಲ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬೇರುಗಳು ಅಡಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ದೇಶಿಯ ಚಿಂತನ ಕೃತಿಯು 65 ಸಂಶೋಧನ ಹಾಗೂ ಚಿಂತನಶೀಲ ಲೇಖನಗಳ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿದೆ. ಮೂರು ದಶಕಗಳ ವಿಸ್ತಾರ ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿದೆ ಒಟ್ಟು ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಲೇಖನವನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೊದಲ ಭಾಗದ ಲೇಖನಗಳು ಕಂಬಾರರ ಅನುವಂಶದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಪ್ರಸ್ತುತ ವಿಮರ್ಶೆ ಸಂಶೋಧನೆ ಶಿಲ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರದವರೆಗಿನ ವಿಷಯಗಳು ಇವೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಂಬಾರರಿಗೆ ಅವರಿಗೆ ಗ್ರಾಮ ಬದುಕಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಒಳಸೆಳೆಗಳು ಗೊತ್ತು ದುಡಿದ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಊಟವೇ ಮುಖ್ಯವೇ ಹೊರತು ಫಲಹಾರವಲ್ಲ ಶ್ರಮ ಬದುಕಿನಿಂದ ಬಂದ ಕಂಬಾರರು ಆ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ . ಈ ಅಂಶಗಳು ವಿರೇಶ್ ಬಡಿಗೇರ ಮನಸ್ಸು ಸೆಳೆದಿವೆ.

ರಂಗ ನಿರ್ದೇಶನಗಳ ಮೂಲಕ ಶೋಧಿಸಬಹುದಾದ ಇನ್ನಿತರ ಅಂಶಗಳು, ಸ್ವತಃ, ಪ್ರಕಾಶ, ಆಶೀರ್ವಾಣಿಯಂತಹ ರಂಗ ತಂತ್ರಗಳಾಗಿವೆ. ರಂಗ ತಂತ್ರಗಳು ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ರಂಗಭೂಮಿಯು ತನ್ನ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಮೀರಲು ಹುಡುಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಸೃಜನಶೀಲ ದಾರಿಗಳಾಗಿವೆ. ಕುವೆಂಪುರವರ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ಹಾಗೂ ಅಂತಹ ಇನ್ನಿತರ ರಂಗ ತಂತ್ರಗಳು ಇಂತಹ ವಿವಿಧ ಉದ್ದೇಶ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಗೆ ಬಳಕೆಯಾಗಿವೆ.

ಕುವೆಂಪು ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ಬಳಕೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿರುವುದು ಯಮನ ಸೋಲು ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ನಾಟಕವು ತನ್ನ ನಾಟಕೀಯತೆಯನ್ನು ಸ್ವತಃ ಪರಿಣಾಮದ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆಯೆನೋ ಎಂಬಂತೆ ಸ್ವತಃ ಇಲ್ಲಿನ ರಂಗ ಕ್ರಿಯೆ ಆಧಾರ ಸ್ಥಂಭವಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ.

ಈ ಕೃತಿಯ ಮೂರನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಂಪೆನಿ ನಾಟಕ, ನವೋದಯ ಕಾಲದ ನಾಟಕ, ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನಾಟಕ, ಇದು ಎರಡನ್ನೂ ತುಲನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನವೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ನಾಟಕಕಾರರು ಕಂಪೆನಿ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿಯೇ ತಮ್ಮ ನಾಟಕಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದರು. ಕುವೆಂಪುರವರು ಕಂಪೆನಿ ನಾಟಕಗಳ ಕುರಿತು ತಮ್ಮ ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುವುದನ್ನು ಲೇಖಕರು ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ನಾಟಕ ಪಠ್ಯವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಕಾಲದ ತಲ್ಲಣಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾ ನಮ್ಮ ಸಮಕಾಲೀನ ರಂಗಭೂಮಿಯ, ಶುದ್ಧ ತಪಸ್ವಿ ನಾಟಕವನ್ನು ಮಂಜುನಾಥ ಬಡಿಗೇರ ರವರು ೨೦೧೦ರಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಆದಂತಹ ಬದಲಾವಣೆ ಹಾಗೂ ಮೂಲ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರದರ್ಶನ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸದ ಕುರಿತು ಲೇಖಕರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕುವೆಂಪು ನಾಟಕಗಳು ಮತ್ತೆ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿವೆದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಸದ್ಯದ ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯು ತನ್ನ ನಿರ್ದೇಶಕರಿಗೆ ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಎರಡು ತಲೆಮಾರಿನ ಇಬ್ಬರು ನಿರ್ದೇಶಕರ ಜೊತೆ ಸಂವಾದವನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಿ ಬಸವಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಕುವೆಂಪು ನಾಟಕಗಳ ಕೆಲವು ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದರು. ಮಂಜುನಾಥ ಬಡಿಗೇರ ಅವರು ಈ ತಲೆಮಾರಿನ ನಿರ್ದೇಶಕರಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂವೇದನೆ ಹಾಗೂ ಶೈಲಿಗೆ ಹೆಸರಾಗಿರುವವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರು, ಈ ಇಬ್ಬರು ನಿರ್ದೇಶಕರು ಕುವೆಂಪುರವರನ್ನು ಕಾಣುವ ಬಗೆಗಳು ಬೇರೆ.

ಕುವೆಂಪುರವರು ನಾಟಕವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆ ಎಂದೇ ಪರಿಭಾವಿಸಿದ್ದರು ಎಂದು ಬಸವಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಸರಿಯಾಗಿ ಗಮನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗಿನ ನವೋದಯದ ಎಲ್ಲಾ ಮಹತ್ವದ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಕುವೆಂಪುರವರು ವಿವಿಧ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ್ದರು.

ಬಸವಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಕುವೆಂಪುರವರು ನಾಟಕವನ್ನು ಧಿಯಾರಿಯೆಂದು ಗುರುತಿಸುವುದು ಪ್ರತಿಮಾ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಅವರಿಗಿದ್ದ ನಂಬಿಕೆ, ಹಾಗೂ ಅದು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಕಂಡುಬರಬೇಕೆಂಬುದರ ಕುರಿತು ಸ್ಪಷ್ಟ ಅರಿವು ಕುವೆಂಪುರವರ

ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತರುತ್ತೆ ಎಂದು ಬಸವಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಬಸವಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಹೇಳುವಂತೆ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿನ ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ ಕುವೆಂಪುರವರ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಾಮ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣರು ಬಂದರೂ ಅವ ರೆಂದೂ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸುವಂತಹ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಅವರು ಕುವೆಂಪುರವರ ಹೇಳಲು ಹೊರಟಿರುವ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಮುಕ್ತಾಯ ಎಂಬ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿಯ ಲೇಖಕರ ಮಾತು ಈ ರೀತಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ನಾಟಕ ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ರಂಗಭೂಮಿಯ ನಡುವಿನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಬಂಧವು ಯಾವುದಿಗೂ ಕುತೂಹಲಕರ ಸಂವಾದಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಮಧ್ಯಮಗಳ ಭಿನ್ನತೆಯ ನಡುವೆಯೂ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಅವಲಂಬಿಸಲೇಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ಈ ಎರಡು ಕಲೆಗಳ ಒಂದೇ ಕುವೆಂಪು ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿನ ರಂಗಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಆ ನಾಟಕಗಳ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕುವೆಂಪು ನಾಟಕ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ರಂಗಭೂಮಿಯ ನಡುವೆ ನಡೆದಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವಾದವನ್ನು ಶೋಧಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಧ್ಯಮಾನವನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಡಾ. ವಿರೇಶ ಬಡಿಗೇರರವರು ಬರೆದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಮತ್ತು ಕಂಬಾರರು ಎಂಬ ಕೃತಿ ಹಾಫೂ ಕುವೆಂಪು ನಾಟಕಗಳು ಮುಂದಿರುವ ರಂಗಕಲ್ಪನೆ ಎಂಬ ಉತ್ಪನ್ನ ಭಾರೀಫಾಟ ರವರ ಕೃತಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಈ ಲೇಖನವನ್ನು ಓದುವುದರಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿಗಳಿಗೆ ಎರಡೂ ಕೃತಿಯನ್ನು ತೌಲನಿಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ತೌಲನಿಕವಾದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿಲ್ಲ ತೌಲನಿಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಲೇಖನ ಬರೆಯುವವರಿಗೆ ಇದು ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಕಂಬಾರರು ರಚಿಸಿರುವ ಅಣ್ಣತಂಗಿ, ಕರಿಮಾಯಿ, ಸಿಂಗರಹೂವು ಮತ್ತು ಅರಮನೆ, ಜಿ.ಕೆ ಮಾಸ್ತರ ಪ್ರಣಯ ಪ್ರಸಂಗ ಶಿಖರಸೂರ್ಯ ಈ ಒಟ್ಟು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅತ್ಯಂತ ಅಳವಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿಂದ ಮಾಡಿರುವಂತಹುದು ಆದ್ದರಿಂದ ವಿರೇಶ ಬಡಿಗೇರರವರು ಕಂಬಾರರ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಕುವೆಂಪು ನಾಟಕಗಳು ಮುಂದಿಡುವ ರಂಗಕಲ್ಪನೆ ಎಂಬಕೃತಿಯನ್ನು ಓದಿದ್ದರೆ ಹೊಸ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ನಾಟಕವನ್ನಾಗಿ ಹೇಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಬಹುದು ಎಂಬ ಸೃಜನಶೀಲ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥ

1. ಡಾ. ವಿರೇಶ ಬಡಿಗೇರ "ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಕಂಬಾರರು" ಅಂಕಿತ ಪ್ರಕಾಶನ ೨೦೧೨
2. ಉತ್ಪನ್ನ ಭಾರೀಫಾಟ್ "ಕುವೆಂಪು ನಾಟಕಗಳು ಮುಂದಿಡುವ ರಂಗಕಲ್ಪನೆ" ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಬೆಂಗಳೂರು ೨೦೧೬
3. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ಜಿ.ಎಸ್. "ಕುವೆಂಪು ಪುನರಾಲೋಕನ", ಅಂಕಿತ ಪುಸ್ತಕ ಬೆಂಗಳೂರು ೨೦೧೫
4. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ "ದೇಶೀಯ ಚಿಂತನೆ" ಅಂಕಿತ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶನ ಬೆಂಗಳೂರು ೨೦೦೪